

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Jakub Herman

Nová právní úprava na úseku přestupků

Bakalářská práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Nová právní úprava na úseku přestupků vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 19. 03. 2018

Jakub Herman

Děkuji JUDr. Martinu Škurkovi, Ph.D. za odborné vedení, pomoc, trpělivost, cenné rady a připomínky.

Obsah

Úvod	5
1 Vývoj právní úpravy, základy správního práva trestního	6
1.1 Vývoj právní úpravy	6
1.2 Základy právní úpravy přestupků	8
2 Definice přestupku	9
3 Odpovědnost fyzických osob	13
4 Odpovědnost právnických osob	17
4.1 Přičitatelnost jednání právnické osobě	18
4.1.1 Přičitatelnost jednání fyzických osob osobě právnické	18
4.1.2 Povinnost uložená právnické osobě	20
4.1.3 Činnost právnické osoby, prospěch	20
4.1.4 Přičitatelnost jednání ve specifických situacích	21
4.2 Varianty odpovědnosti	23
4.3 Spolupachatelství	23
4.4 Zánik odpovědnosti právnické osoby za přestupek	24
4.5 Zproštění se odpovědnosti právnické osoby za přestupek	27
4.6 Trest zveřejnění rozhodnutí	27
5 Odpovědnost podnikající fyzické osoby za přestupek	29
Závěr	30
Bibliografie	32
Abstrakt	35

Úvod

Má bakalářská práce se týká novely přestupkového zákona, která proběhla s účinností ke dni 1. července 2017. Od tohoto data přestává být účinný dosavadní zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a naopak účinnost nabývají hned zákony dva, a to zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Téma jsem si zvolil především z důvodu, že je čerstvé, nepříliš popsané, a z pohledu jak práva samotného, tak práva správního, důležité. A to především z důvodu širokého uplatnění tohoto zákona a samotného trestního práva správního.

Cílem této práce tedy bude shrnout nejpodstatnější změny v odpovědnosti za přestupky, především pak odpovědnost právnických osob v nové právní úpravě. Práce je členěna na jednotlivé kapitoly a podkapitoly, z nichž každá se věnuje dílčímu tématu, a to i s přihlédnutím k výzkumným okruhům.

V rámci samotné práce nejsou přímé výzkumné otázky, ale okruhy, které kopírují členění jednotlivých kapitol. Prvním okruhem bude rozbor nové definice přestupku. Ta se, jak již na první pohled můžeme vidět, změnila a zde bych rád danou problematiku rozebral a zhodnotil změny, které na tomto poli proběhly. Druhým samostatným okruhem bude zhodnocení nejdůležitějších změn v rámci odpovědnosti fyzických osob a přehledové zpracování odpovědnosti fyzických osob podnikajících. Poslední a nejdůležitější kapitolou bude analýza odpovědnosti právnických osob za přestupky. Jedná se o nový a dosti diskutovaný institut, který de facto navazuje na správní delikty, ale zároveň přináší mnoho nového. U všech těchto okruhů bude hrát hlavní roli především inovace nového zákona, tedy důraz na to, zda je nová právní úprava opravdu natolik revoluční, jak je prezentováno. Tyto změny pak budou dále rozebrány a případně zhodnoceny.

Samotnou práci bych rád koncipoval jako komparaci dosavadní a nové právní úpravy s analýzou daných změn a případným srovnáním s trestněprávní úpravou, či úpravou institutů z jiné oblasti práva (např. soukromoprávní úpravou právnických osob). Analýza novinek bude brána jako komparace s jinými oblastmi práva s využitím komentované literatury. Volba komparace jakožto metody byla volbou jasnou, a to především z důvodu potřeby nalézt a porovnat rozdílnost obou právních úprav.

1 Vývoj právní úpravy, základy správního práva trestního

1.1 Vývoj právní úpravy

Základy správního práva trestního sahají až do 18. století, kdy Všeobecný zákoník o zločinech a trestech za ně poprvé rozlišil mimo zločinů (dnes trestných činů) i kategorii přestupků, které byly spíše politickým proviněním. Poprvé byl rovněž stanoven duální systém orgánů, které tyto protiprávní provinění měly v působnosti. Tento zákoník tedy jako první na našem území zavedl tuto úpravu, která se přes trestní zákoník z let 1803 a 1852 dostala až k prvnímu „čistě“ československému zákonu, zákonu č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, na který navazoval i zákon č. 89/1950 Sb., trestní řád správní.¹

Hlavním účelem právní úpravy z roku 1950 byla ochrana lidově demokratické republiky, socialistického majetku a práva pracujícího lidu.² Obecně tedy lze říci, že hlavní zájem byl kladen na zachování socialistického zřízení a předejití možnému protirežimnímu jednání, které ovšem svou významností nebylo natolik závažné, aby jej bylo nutné trestat dle trestněprávních předpisů. Na tento předpis poté ve stejném duchu navázal i zákon č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška ministerstva vnitra č. 61/1961 Sb., o blokovém řízení, ve znění pozdějších předpisů, jež jej nahradily.³

Tato právní úprava vydržela v Československé socialistické republice až do roku 1990. Následně po Sametové revoluci, kdy docházelo k velkým změnám právní úpravy v duchu oproštění se od komunistické ideologie, došlo i k úpravě přestupkového zákona. Nový zákon - zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, (dále jen „zákon o přestupcích z roku 1990“), kterým byl zrušen zákon z roku 1961, přinesl významný odklon právě od socialistické ideologie. Mimoto znamenal i posun v samotné právní nauce. Dosud vždy jeden právní předpis upravoval samotnou hmotnou úpravu a druhý úpravu procesní (či její část)⁴. Nově obě části přestupkového práva upravil zákon jeden.⁵ Zákon o přestupcích z roku 1990 vydržel v účinnosti úctyhodných 27 let, konkrétněji od 1. 7. 1990 do 30. 6. 2017, a za celou dobu byl novelizován více než 80x. Nebyl ovšem úplnou kodifikací přestupkového práva, ale jednalo

¹ PEŘINOVÁ, Eva. *Přestupky a přestupkové řízení*. Brno, 2012. Rigorózní práce. Masarykova univerzita Brno. Fakulta právnická.

² §1 zákona č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, ve znění zákona č. 14/1957 Sb. účinném ke dni 1. dubna 1957

³ zákon č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, ve znění zákona č. 20/1987 Sb. a zákona č. 87/1987 Sb. účinných ke dni 1. ledna 1988 a vyhláška ministerstva vnitra č. 61/1961 Sb., o blokovém řízení, ve znění vyhlášky č. 89/1983 Sb. účinné ke dni 1. října 1983

⁴ Např. zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, ve znění zákona č. 14/1957 Sb. účinném ke dni 1. dubna 1957 a zákon č. 89/1950 Sb., trestní řád správní

⁵ Viz např. část druhá a část třetí zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 65/2017 Sb. účinném ke dni 31. května 2017

se pouze o kodifikaci dílčí. Důvodem, proč tomu tak bylo, byl fakt, že vzhledem k samotné rozmanitosti skutkových podstat přestupků nebyly všechny obsaženy v jednom zákoně, ale byly rozmělněny do jednotlivých zákonů, většinou druhově, a samotný zákon o přestupcích z roku 1990 obsahoval ke dni 30. 6. 2017 pouze 26 paragrafů s jednotlivými skutkovými podstatami.⁶ Celkový počet skutkových podstat ke konci doby účinnosti zákona o přestupcích z roku 1990 byl zhruba 2200. Jen pro srovnání doplním, že skutkových podstat jiných správních deliktů bylo zhruba 5100.⁷

Vzhledem ke složitosti v důsledku četných novelizací a především zastaralosti zákona vyvstala potřeba provést „revoluci“ v úpravě přestupků.⁸ Původní záměr na vytvoření nového kodexu, který by komplexně upravil problematiku přestupkového práva, či správního práva trestního, započal již v roce 2002. Tehdejší návrh ovšem ztroskotal a dalších zhruba 10 let se v této otázce nic nedělo. Až v roce 2012 započaly přípravy současných zákonů, které byly předloženy Poslanecké sněmovně k projednání dne 15. 7. 2015. Samotnou potřebnost přijetí a obecnou shodu na této potřebě znázorňuje i legislativní proces, který proběhl v nejkratší možné formě a návrhy zákona nebyly vráceny či vetovány.⁹ Díky tomu mohly dne 6. 8. 2016 vstoupit v platnost nové zákony¹⁰ a to zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky (dále jen „přestupkový zákon“) a řízení o nich a zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

Tyto zákony již opět svým členěním navazují na právní úpravu z doby před zákonem o přestupcích z roku 1990 a oddělují procesní právo, tedy odpovědnost a proces projednání přestupku, od hmotněprávní části s jednotlivými skutkovými podstatami. Podstatnou změnu přináší přestupkový zákon, kdy podle tohoto zákona bude možné projednat i dosavadní jiný správní delikt, tudíž tento právní předpis získá na významu, co se četnosti užití týče.¹¹

⁶ zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 65/2017 Sb. účinném ke dni 31. května 2017

⁷ MLSNA, Petr. *Reforma přestupkového práva - základní východiska, cíle a očekávání* [online]. Právní prostor, 3. června 2016 [citováno 17. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/reforma-prestupkoveho-prava-zakladni-vychodiska-cile-a-ocekavani>>.

⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁹ *Sněmovní tisk 555 VI. n.z. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, [citováno 18. listopadu 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=555>>.

¹⁰ zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

¹¹ VILDOVÁ, Iveta, ERBSOVÁ, Hana. *Nové přestupkové zákony (aneb co nás čeká a nemine v okurkové sezóně)* [online]. Eprávo.cz, 31. března 2017 [citováno 18. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/nove-prestupkove-zakony-aneb-co-nas-ceka-a-nemine-v-okurkove-sezone-105644.html?mail>>.

1.2 Základy právní úpravy přestupků

Výše zmíněné zákony sice upravují problematiku přestupků jako takovou, ovšem samotné základy, ze kterých vychází, nalezneme jinde. Těmito základy jsou ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů a ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

První z výše zmíněných, tj. ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, je základem především pro samotné přijetí právní úpravy a existenci zákona jako takového. Co do obsahu je ovšem podstatnější Listina základních práv a svobod. Podstatné jsou především její čl. 2 odst. 3 a Hlava pátá (články 36 až 40). Článek 2 odst. 3 je důležitý především stanovením povinnosti existence zákonné úpravy, která může být postižitelná a vymahatelná. Lze zde tedy pro potřeby přestupkového práva odvodit kdo a za jakých okolností je odpovědný za přestupek, ale zároveň i povinnost existence skutkových podstat přestupků. Hlava pátá pak následně zakotvuje základní procesní práva osoby obviněné z trestného činu, která musí být dodržena v rámci trestního řízení. Tato základní procesní práva obviněného se potom projevují v jednotlivých zákonech, a to například nestranností a nezávislostí soudních orgánů, právem odepřít výpověď, presumpcí neviny, atd..¹²

Jak již výše zmiňuji, práva Hlavy páté se výslovně v Listině zmiňují v souvislosti s trestní odpovědností, tedy odpovědností podle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 141/1960 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. O vztahu přímo na přestupkové právo se Listina přímo nezmiňuje, pouze u základního práva vycházejícího z článku 36 odst. 2, lze dovodit jeho přímou platnost i na správní řízení ve věci spáchání přestupku.

Samotný vztah ostatních práv z Hlavy páté na přestupky se dovozuje až z obecných ústavních požadavků, především s ohledem na demokratičnost a zachování lidských práv. Umocnění tohoto výkladu je mimoto i v podobě mezinárodních smluv a paktů, které pak přímo použití těchto základních práv stanovují, či doporučují. Těmito dohodami jsou například Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy R (91) 1, o správních sankcích nebo Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Svou úlohu na uplatnění práv z Hlavy páté má též judikatura Ústavního soudu.¹³

¹² zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

¹³ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 441.

2 Definice přestupku

Základem celé právní úpravy na úseku přestupků je samotná definice přestupku. Ta od roku 1990 prošla zásadním vývojem. Dosavadní zákon o přestupcích z roku 1990 definici přestupku upravoval v § 2 odst. 1, kdy přestupkem rozuměl: „zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin“.¹⁴

Tato definice vymezovala přestupek pozitivně, jakožto zaviněné protiprávní jednání osoby (subjektivní odpovědnost), která naplnila znaky přestupku. Znaky rozlišujeme na formální – věk, přičetnost a znaky skutkové podstaty přestupku, a na materiální, jímž je samotná společenská škodlivost. Zároveň jsme zde mohli najít i negativní vymezení, kdy přestupek byl protiprávní jednání, které ohrožovalo zájem společnosti a nejednalo se o jiný správní delikt nebo trestný čin.¹⁵ Na to, co bylo ještě přestupek a co již trestný čin, bylo třeba vycházet ze subsidiarity trestní represe upravené v § 12 odst. 2 trestního zákona. Ta je v zásadě založena především na škodlivosti jednání.¹⁶

Definice správních deliktů jako takových nebyla za účinnosti zákona o přestupcích z roku 1990 nikde zákonně definována. Z právní teorie ovšem dělíme správní delikty na přestupky a jiné správní delikty, pod které spadají disciplinární delikty, pořádkové delikty, delikty fyzických a právnických osob a smíšené delikty. Ovšem na rozdíl od správních deliktů jako takových mají přestupky svou legální definici. Ta je nezbytným prvkem toho, abychom přestupky vůbec mohli sankcionovat.¹⁷

Přestupek, aby se o něj opravdu jednalo, musel být v zákoně za přestupek přímo označen. Tímto se rozlišilo, co přesně bylo ještě přestupkem, a co již ne a mohlo být například jiným správním deliktem. Zároveň tento požadavek odrážel i nutnost založení přestupku v zákoně, nikoliv například v podzákonném právním předpisu.¹⁸

¹⁴ §2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 65/2017 Sb. účinném ke dni 31. května 2017

¹⁵ HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o přestupcích s komentářem a judikaturou*. 3. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 21-22.

¹⁶ § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 3-4.

¹⁸ ČERVENÝ, Zdeněk a kol. *Přestupkové právo*. 16. vydání. Praha: Linde, 2009, s. 24.

Definice přestupku je obsažena i v přestupkovém zákoně, konkrétněji § 5 a to jako: „*společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin*“.¹⁹

Pojem přestupek podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ode dne 30. 6. 2017 zastřešil některé z dříve rozlišovaných kategorií správních deliktů, tj. přestupky, jiné správní delikty fyzických osob a správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob.

Důvodem pro toto se stal fakt, že pojem přestupek měl podle zákona o přestupcích z roku 1990 jasnou zákonnou definici a zároveň lze říci, že jiné správní delikty fyzických osob a správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob byla podobná provinění, která se překrývala. Zároveň také došlo k narovnání možné křivdy či znevýhodnění, kdy obvinění z přestupku měli jinou, výraznější ochranu svých práv, kdežto pachatelé jiných správních deliktů fyzických a právnických osob měli svá práva chráněna podle obecnějšího správního řádu.²⁰

Samotná definice přestupku je jednak pozitivní – „*společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem*“, ale i negativní „*nejde-li o trestný čin*“.

Znaky přestupku dle přestupkového zákona dělíme na materiální, tj. na škodlivost, a formální, tj. na objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku. Vzhledem k odpovědnosti podnikajících fyzických osob a osob právnických, je poslední z uvedených formálních znaků, tj. subjektivní stránka, nutná pouze u odpovědnosti fyzických osob. To je způsobeno především faktem, že subjektivní stránka, tedy zavinění, je dáno vnitřním psychickým stavem, což je možné pouze u fyzické osoby.²¹ Lze tedy říci, že subjektivní odpovědnost za přestupky je možná pouze u fyzických osob, zbylé dva druhy odpovědnosti podle přestupkového zákona jsou objektivní. Z definice přestupku proto musela být, na rozdíl od zákona o přestupcích z roku 1990, odstraněna podmínka zaviněného jednání, tedy subjektivní stránky, a to vzhledem k uplatnění přestupků i na právnické osoby a podnikající fyzické osoby.

Z působnosti přestupkového zákona jsou vyňaty tzv. platební, disciplinární a pořádkové delikty. To samo o sobě může přinést značné problémy, neboť nová definice již neobsahuje subsidiární ustanovení, že se nejedná o přestupek, jede-li o jiný správní delikt dle zvláštních

¹⁹ zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

²⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

²¹ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 57.

předpisů.²² Tím tedy nesplynou všechny správní delikty do jednotného institutu, ale pouze se zmenší jejich výčet a přestupek jako takový naopak rozšíří své „pole působnosti“. Rozlišení, co je přestupek a co už trestný čin, zůstane stejné, jako bylo doposud a vše se nadále bude řídit § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Co se týče rozlišování, co je a co není přestupek, nastala v novém přestupkovém zákoně zajímavá situace. § 5 přestupkového zákona sice vyžaduje, aby přestupek byl přímo výslovně v zákoně označen jako přestupek, ovšem vzhledem k předchozí právní úpravě by došlo k potížím, neboť přestupky podle zákona o přestupcích z roku 1990 byly pouze ty, které za ně byly označeny, a toto označení se nevztahovalo na jiné správní delikty. V praxi by tak přestupky musely být prozatím pouze ty, které již přestupky byly a jakékoliv další rozšíření jejich počtu by muselo být řešeno novelizací stávajících předpisů nebo vznikem nových skutkových podstat.

Proto zákonodárce „šalamounsky“ celou věc vyřešil prostřednictvím § 112 odst. 1 přestupkového zákona. V tom připustil, aby přestupkem byly i dosavadní jiné správní delikty, vyjma deliktů disciplinárních.²³ Tím se v podstatě připouští, že přestupek je v podstatě i provinění, které jím podle přesné definice být ani nemůže. Jedná se o reakci na obavy, které zazněly ještě v době, kdy zákon byl věcným návrhem. V této době se objevila obava, že nový zákon v případě, že bude nutnost přesně pojmenovat přestupek, bude až neústavní, pokud nedojde k celkové novelizaci všech dosavadních skutkových podstat jiných správních deliktů. Názor vycházel ze zásady „nullum crimen sine lege“ a zdůrazňoval, že v případě neoznačení přestupku nemusí být předem jasné, o jaký správní delikt jde a zda na něj přestupkový zákon dopadá.²⁴

Danou problematiku nakonec zákonodárce vyřešil ještě před účinností přestupkového zákona a to přijetím zákona č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích.²⁵ Zde jsou v jednom zákoně novelizovány jednotlivé zvláštní zákony tak, aby došlo k přejmenování správních deliktů na přestupky. § 112 odst. 1 přestupkového zákona tak byl použit pouze v 5 případech a to v nejdelším případě do 1. ledna 2018, kdy již byl plně

²² JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 51.

²³ § 112 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

²⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. Nový zákon o přestupcích a zvláštní část trestního práva správního. *Správní právo*, 2014, roč. 46, č. 1, s. 79.

²⁵ Platnost zákona č. zákona č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích ode dne 28. června 2017

účinný zákon č. 183/2017 Sb.²⁶ Mimo řešení dané situace můžeme tento zákon použít i jako důkaz rozsahu změn na úseku přestupkového práva.

Přestupky tedy dle nového přestupkového zákona dělíme na přestupky fyzických osob, právnických osob a fyzických osob podnikajících.²⁷

²⁶ Část dvě stě padesátá druhá zákona č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích

²⁷ zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

3 Odpovědnost fyzických osob

Odpovědnost fyzických osob bychom mohli nazvat jakýmsi základem, na kterém stojí přestupkové právo, a to vzhledem k historické právní úpravě a celkovému rozsahu, který v přestupkovém právu zastává. Tato odpovědnost vychází již z předchozí právní úpravy, kde byla de facto jedinou možnou odpovědností za přestupky. Vzhledem ke svému významu i v nové právní úpravě zastává relativně velký rozsah. Celkem je upravována 7 paragrafy.

Fyzická osoba se může stát pachatelem přestupku, naplní-li znaky přestupku či jeho pokusu, je-li pokus trestný.²⁸ Na rozdíl od právnické osoby či fyzické osoby podnikající, které jsou odpovědny bez ohledu na zavinění, tedy objektivně, je u fyzické osoby nutné, aby její jednání bylo zaviněné. Zavinění jako takové lze charakterizovat jako vnitřní vztah pachatele, tzn. stavu vědění a vůle k jím spáchanému přestupku. Odpovědnost fyzické osoby za přestupek je tedy subjektivní. Z výše uvedeného vyplývá, že nezaviněné jednání fyzické osoby nemůže být přestupkem.²⁹

Přestupkový zákon přitom rozeznává celkem dva druhy zavinění. Prvním z nich je nedbalost, druhý úmysl. Ty se dále dělí na nedbalost vědomou, nedbalost nevědomou, u úmyslu pak na úmysl přímý a úmysl nepřímý.³⁰ Takovéto dělení zavinění upravoval i přestupkový zákon z roku 1990³¹ a upravuje jej i trestní zákoník³².

Dělení zavinění vychází z přítomnosti nebo nepřítomnosti vůle jednat protiprávně v jednání pachatele. V případě, že v jednání pachatele absentuje vůle jednat protiprávně, jedná se o jednání nedbalostní. V případě přítomnosti vůle jednat protiprávně jde o jednání úmyslné. Obecně k založení odpovědnosti fyzické osoby za přestupek postačí, bude-li v případě spáchání přestupku splněna nedbalost nevědomá.³³ U některých skutkových podstat však může zákon přímo vyžadovat, aby ke spáchání přestupku bylo třeba naplnění úmyslu, a to v jakékoliv jeho formě. Mimo rozlišování u skutkových podstat má největší význam toto dělení v případě ukládání sankce. Vliv na druh a výši sankce může mít především prokázání úmyslu, který je sám o sobě vyšší škodlivostí oproti nedbalosti.³⁴

²⁸ § 13 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

²⁹ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 136 – 137.

³⁰ BRÁZDA Jan. *Základy odpovědnosti v přestupkovém zákoně. Praktická příručka*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 35.

³¹ § 4 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 65/2017 Sb. účinném ke dni 31. května 2017

³² § 15 a § 16 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³³ § 15 odst. 3 písm. b) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

³⁴ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 127.

Při porovnání přestupkové a trestněprávní úpravy najdeme rozdíl především v tzv. hrubé nedbalosti. Tu lze též charakterizovat jako zvlášť bezohledný způsob, jakým byly zákonem chráněné zájmy porušeny. Jde tedy o vyšší stupeň intenzity nedbalosti. V trestním právu lze některé skutkové podstaty spáchat právě jen v hrubé nedbalosti.

Pro vysvětlení rozdílu, proč se hrubá nedbalost nachází pouze v trestněprávní úpravě a nikoliv v té přestupkové, jsem nenašel ve zdrojích k přestupkovému zákonu žádný důvod. Lze tedy spekulovat, proč tomu tak je. Osobně vidím rozdíl především ve spojitosti se škodlivostí. Trestní odpovědnost je sama o sobě vyšší odpovědností, než odpovědnost za přestupky. Tedy v případě nedbalosti u trestného činu je stanovení ještě závažnější (hrubší) nedbalosti jakýmsi dalším stupněm, jak stanovit, že nějaké jednání je opravdu bezohledně činěno. Zatímco u přestupkového práva, kde je tedy závažnost a škodlivost nižší, je v případě další potřeby „ukázat“, že je dané jednání opravdu hrubé a o to škodlivější, možnost samotné trestní odpovědnosti. Jinak řečeno, přestupkové právo nepotřebuje hrubší nedbalostní zavinění, když je možné takovéto jednání stíhat trestněprávně.

Za spáchání přestupku fyzické osoby může být odpovědná pouze fyzická osoba, která dovršila 15 rok věku a je v době spáchání přestupku příčetná. Příčetností se rozumí možnost posoudit své protiprávní jednání, a tedy vyloučení nepřičetnosti v důsledku duševní poruchy, a to vyjma případů, kdy se pachatel do stavu, kdy nemůže své jednání posoudit, uvedl sám v důsledku užití látky, která jeho rozpoznávací schopnosti ovlivňuje.³⁵ Volba těchto dvou podmínek není oproti předchozí právní úpravě změněna. Co ovšem bylo mnohokrát diskutováno, je výška věkové hranice. Ta se nezměnila z důvodu „tradičnosti“ a jisté nekonceptnosti změny pouze u přestupků a nikoliv i v trestním právu.³⁶

Institut, který v předchozí právní úpravě přestupkového práva upraven nebyl, je institut zavedení odpovědnosti organizátora, návodce a pomocníka, tzn. účastníků. V podstatě má za úkol postihnout škodlivé jednání osob, které nejsou přímými pachateli přestupku, ovšem jejich jednání dopomáhá pachateli přestupku k jeho spáchání a je tudíž škodlivé. Založení odpovědnosti těchto osob není obecně pro všechny přestupky, ale je nutné, aby jednotlivé skutkové podstaty toto upravily.³⁷ Institut jako takový známe z trestního práva. Předpokladem odpovědnosti organizátora, návodce a pomocníka je jeho úmyslné jednání.³⁸ Právní úprava účastenství podle přestupkového zákona se přitom poněkud liší od právní úpravy podle

³⁵ § 19 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

³⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

³⁷ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 119 – 121.

³⁸ § 13 odst. 4 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

trestního zákoníku. Zatímco trestní zákoník vychází z tzv. akcesority účastenství, tedy tyto osoby jsou odpovědný na základě odpovědnosti samotného pachatele a jejich odpovědnost se odvíjí od něj, u přestupků se na ně hledí jako na samostatné pachatele.³⁹ Důvod, proč tomu tak je, nalezneme v důvodové zprávě⁴⁰. Ten spočívá v rozdílnosti řízení a praktické nemožnosti dokazovat a na základě tohoto postihovat účastenství u přestupků. Proto zákon definuje tyto tři účastníky jako samostatné pachatele.⁴¹

Od jednání mladistvé či v době spáchání přestupku nesvéprávné osoby se může odvíjet odpovědnost jiné osoby, která danou osobu využije, co by „živý nástroj“. Tento institut se nazývá nepřímé pachatelství. V tomto případě bude odpovědný původní nepřímý pachatel.⁴² Institut je pro přestupky nový a vychází z trestního zákoníku, kdy funguje v totožné podobě.⁴³

Druhým případem, kdy se odpovědnost odvíjí od osoby, která sama není odpovědná, je § 14 přestupkového zákona. Ten může založit odpovědnost zákonného zástupce či opatrovníka za jednání osoby, za kterou odpovídá (potomek, opatrovanec). Předpokladem je založení odpovědnosti zákonného zástupce či opatrovníka v situaci, kdy pachatelem přestupku je osoba bez přestupkové odpovědnosti (osoba mladší 15 let), co by zvláštní subjekt⁴⁴, kdy za tuto osobu měl jednat či jednal právě zákonný zástupce či opatrovník. V této situaci bude za přestupek odpovědný právě zákonný zástupce či opatrovník, ač on sám nemá toto zvláštní postavení.⁴⁵ Postačí tedy pro tuto odpovědnost zvláštní postavení neodpovědné osoby.⁴⁶

Například tedy, zemře-li osoba, po které dítě mladší 15 let zdědí zbraň, získá jako vlastník pro některé přestupky zvláštní subjektivitu. Ovšem jelikož z ní není odpovědné, přechází odpovědnost právě na zákonného zástupce či opatrovníka, který ovšem nemá zvláštní postavení, neboť není vlastníkem. Důvodem, proč je právě on odpovědný, je fakt, že ze svého postavení měl zajistit např. vykonání nějaké povinnosti a předejít tak naplnění skutkové podstaty přestupku.⁴⁷

³⁹ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 5.

⁴⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁴² § 13 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁴³ § 22 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ Viz § 12 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – osoba mající zvláštní požadovanou vlastnost či postavení

⁴⁵ KOČÍ, Roman. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 34.

⁴⁶ BRÁZDA Jan. *Základy odpovědnosti v přestupkovém zákoně. Praktická příručka*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 35.

⁴⁷ KOČÍ, Roman. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 34.

Z trestního práva byl do přestupkového zákona v téměř nezměněné podobě převzat⁴⁸ také institut omylu, přičemž rozeznáváme omyl skutkový podle § 16 a omyl právní podle § 17 přestupkového zákona. Jak uvádí důvodová zpráva⁴⁹, byl tento krok nutný zejména pro postavení najisto, zda lze tento trestněprávní institut analogicky použít v přestupkovém právu či nikoliv.⁵⁰

Samotný omyl vychází ze subjektivní stránky, konkrétněji z vědění. Jde v podstatě o pachatelovy mylné znalosti či přesvědčení o jeho protiprávním jednání. Skutkový omyl spočívá na rozdílu vycházejícím ze skutkových okolností. V případě, kdy pachatel nepočítá, že by nějaká ze skutkových okolností byla znakem přestupku, se jedná o negativní skutkový omyl. Naopak předpokládá-li pachatel, že skutková okolnost je znakem přestupku a v důsledku toho je založena odpovědnost pachatele za přestupek a ve skutečnosti tomu tak není, jedná se o skutkový omyl pozitivní. Právní omyl značí rozdíl, kdy pachatel ať již neví, že jedná protiprávně (negativní právní omyl) nebo si naopak myslí, že jedná protiprávně, ač ve skutečnosti tomu tak není a jeho jednání je v souladu s právem (pozitivní právní omyl). Dělení na pozitivní a negativní omyly je bráno z pohledu pachatele, kdy v případě pozitivního omylu (ať již právního či skutkového) vychází tento omyl pro něj příznivě. Pachatel tak v případě pozitivního omylu předpokládá něco (faktický či právní stav), co ovšem neexistuje a tím pádem v důsledku nemá vliv na odpovědnost pachatele. Naopak v případě negativního omylu je jednání, které pachatel činí, ač neví, že jedná protiprávně, pro něj nepříznivé. Lze tedy říct, že v případě negativního omylu pachatel neví o existenci faktického či právního stavu, který má ovšem nepříznivý vliv na odpovědnost pachatele za přestupek a založí tak jeho odpovědnost za přestupek.⁵¹

⁴⁸ Srovnání § 16 a 17 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a § 18 a 19 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁵⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁵¹ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 136 – 146.

4 Odpovědnost právnických osob

Vzhledem k rozšíření působnosti nového přestupkového zákona i na dosavadní jiné správní delikty dochází k potřebě řešit nové otázky a problémy, které doposud nebyly řešeny. Jednou z hlavních změn a otázek je odpovědnost právnické osoby za přestupek.

Dosavadní právní úprava vycházela z rozdílné situace. Přestupek jako takový byl upraven zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů a právnické osoby je nemohly spáchat, neboť se jednalo o zaviněné jednání, kde byla nutná vnitřní pohnutka (vůle), což právnická osoba nemohla naplnit.⁵² Naopak ovšem mohla spáchat jiný správní delikt. Ten ovšem neměl kodifikovanou úpravu, a tak se celá problematika řídila jednotlivými zákony a v případě procesních otázek správním řádem. Tomuto modelu byla vytýkána nejednotnost, nepřehlednost a celková složitost.⁵³ Samotný jiný správní delikt právnické osoby pak neměl přesnou zákonnou definici, jak tomu bylo v případě přestupku. O její suplování se snažila judikatura, především Nejvyššího správního soudu, či jednotliví odborníci na správní právo.⁵⁴ K jednotné definici ovšem nikdy nedošlo. Obecně lze říci, že správním deliktem bylo protiprávní jednání právnické osoby, jehož znaky stanovil zákon a za které správní orgán ukládal trestní sankci stanovenou normou správního práva.⁵⁵

Stejná situace, jaká byla u jiných správních deliktů právnické osoby, byla i v případě smíšených správních deliktů neboli deliktů podnikajících fyzických osob. Tyto delikty neměly jednotnou právní úpravu a jednotlivé zákony je upravovaly pro své potřeby rozdílně.⁵⁶

Nová právní úprava již situaci řeší komplexněji. Jednotlivé otázky týkající se procesního práva a samotné odpovědnosti jsou upraveny společně v jednom zákoně, tj. zákoně č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Na druhou stranu jednotlivé skutkové podstaty přestupků právnických osob zůstaly rozmístěny napříč jednotlivými zvláštními zákony.

Tento koncept je pravděpodobně podmíněn hlavně množstvím skutkových podstat všech přestupků⁵⁷, nejen těch, za které jsou odpovědny právnické osoby, jež jsou obsaženy v jednotlivých zákonech. Případná kodifikace do jednoho právního předpisu by přinesla spíše

⁵² JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 5.

⁵³ BRANDOVÁ, Tereza. *Správní delikty právnických osob*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova Praha. Fakulta právnická.

⁵⁴ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 272.

⁵⁵ BRANDOVÁ, Tereza. *Správní delikty právnických osob*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova Praha. Fakulta právnická.

⁵⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁵⁷ Viz podkapitola 1.1

zmatek než užitek, neboť by takovýto právní předpis byl nesmírně obsáhlý a například hledání jednotlivých podstat v něm by bylo složité, ne-li téměř nemožné.

Samotná definice právnické osoby ovšem v žádném z výše zmíněných zákonů zakotvena není. Její definice je upravena v ustanovení § 20 občanského zákoníku, kde je uvedeno, že právnická osoba je: „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná...*“⁵⁸ Jinými slovy, právnická osoba je pouze jakýsi „neživý“, právem aprobovaný subjekt, který sám za sebe z podstaty nemůže projevit vůli.⁵⁹ Samotnou občanskoprávní definici přejímá nepřimo i přestupkové právo přes důvodovou zprávu.⁶⁰ Základem odpovědnosti právnické osoby za přestupek je totiž jednání určité fyzické osoby, které je právnické osobě přiřitatelné.

4.1 Přiřitatelnost jednání právnické osobě

Přiřitatelnost jednání fyzické osoby právnické osobě, je přitom možné pouze za splnění následujících podmínek. Těmi jsou: jednání fyzické osoby, jejíž jednání se právnické osobě přiřítá, za tuto právnickou osobu, porušení povinnosti uložené právnické osobě takovýmto jednáním a souvislost porušení povinnosti s jednáním přiřitatelným právnické osobě, jeho prospěšnost pro právnickou osobu či její zájem.⁶¹

4.1.1 Přiřitatelnost jednání fyzických osob osobě právnické

Samozřejmě není možné, aby jakákoliv nahodilá osoba, která s právnickou osobou nemá spojitost, byla brána jako subjekt, za jehož jednání nese právnická osoba odpovědnost. Proto v § 20 odst. 2 přestupkový zákon vymezuje okruh osob se vztahem k právnické osobě, jejíž jednání je přiřitatelné právě této právnické osobě. Jedná se de facto o osoby mající rozhodující vliv na činnost právnické osoby, tzn. statutární orgán, vedoucí pracovník, atd., a dále pak osoby, které konají jménem právnické osoby, ač samy za sebe nemusí mít rozhodovací pravomoc. Jedná se například o zaměstnance, či osobu, kterou právnická osoba využila, tedy tzn. smluvené osoby.⁶² Tento výčet lze brát jako výčet taxativní,⁶³ tedy uzavřený. Z ustanovení § 20 také vyplývá, že tyto osoby musí jednat pro právnickou osobu nebo ta musí jejich jednání využít ke svému užítku.

⁵⁸ §20 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁹ KOČÍ, Roman. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s 43.

⁶⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁶¹ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 142.

⁶² § 20 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁶³ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Takovéto vymezení okruhu osob, jejichž jednání je přičitatelné právnické osobě, vidím jako dobré, neboť tímto zákonodárce předchází možnému užívání tzv. „bílých koňů“ právnickými osobami, v případě, že by se připisovalo pouze jednání zaměstnanců či jiných osob s přímým vztahem, tj. statutární orgán, člen orgánu, atd. Tímto je zároveň chráněna i právnická osoba. Kdyby se právnické osobě přičítalo i jednání jiných osob, které by nevyužila, došlo by k prohloubení možné újmy způsobené touto osobou vůči právnické osobě. Typickým příkladem takovéto situace by byl falešný prodejce vydávající se za firmu. Jednak by za jeho jednání byla právnická osoba odpovědná, ale zároveň by ji toto jednání mohlo poškodit.

Pokud by ke spáchání přestupku bylo potřeba zvláštní vlastnosti, způsobilosti nebo postavení, nemusí samotná fyzická osoba, která svým jednáním způsobuje odpovědnost právnické osobě, být v takovémto postavení. V tomto případě postačí, bude-li takovéto postavení mít dotčená osoba právnická.⁶⁴ Zde toto ustanovení najde uplatnění například u ochrany hospodářské soutěže.⁶⁵

Odstavec 5 § 20 přestupkového zákona pak pamatuje na možnost obejít zákon tím, že právnická osoba využije tzv. „živý nástroj“, tedy situaci, kdy se jedná o nepřímé pachatelství. Tímto ustanovením se rozšiřuje okruh osob, jejichž jednání lze přičíst právnické osobě v případě, že z něj má právnická osoba prospěch. V praxi si můžeme představit, že ke spáchání přestupků by si firmy mohly najímat či pouze domlouvat subjekty, které nejsou odpovědné za toto jednání. V tomto případě tak padne odpovědnost na „objednavatele“, což je stejný postup, jaký známe v případě trestněprávní odpovědnosti⁶⁶ a odpovědnosti fyzických osob za přestupky⁶⁷.

Rovněž přestupkový zákon stanoví, že nemusí být zjištěna konkrétní fyzická osoba, která se považuje za osobu, jejichž jednání je přičitatelné právnické osobě.⁶⁸ Zde se zákonodárce pravděpodobně snaží vyhnout situacím, kdy se právnická osoba bude snažit vyhnout postihu za jednání způsobené jejím jménem a na její odpovědnost, které se nepodaří prokázat konkrétnímu viníkovi z řad fyzických osob. Zde můžeme zároveň vidět fakt, kdy je ulehčeno správnímu orgánu dokazování, kdy de facto nemusí hledat konkrétního faktického pachatele přestupku, ale potrestá pouze osobu právnickou. Na druhou stranu, toto ustanovení

⁶⁴ KOČÍ, Roman. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s 43 – 44.

⁶⁵ GRYGAR, Tomáš. Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 12, s. 42.

⁶⁶ Viz § 8 odst. 4 písm. d) zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁷ Viz kapitola 3.1

⁶⁸ § 20 odst. 7 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

znemožní právní kličku, která by mohla nastat v případě, že by nepodařilo nalézt skutečného pachatele, tj. fyzickou osobu, kdy by dále nebyla stíhána ani osoba právnická. V tomto případě by pak mohl být zájem na tom, aby se skutečnost nepodařilo zjistit a například by mohlo docházet k ovlivňování svědků či jiným pokusům, jak správnímu orgánu znemožnit dokazování.

Podle § 20 odst. 7 přestupkového zákona v případě odpovědnosti právnických osob za přestupek není dotčena odpovědnost fyzické osoby jednající za tuto právnickou osobu za přestupek a naopak. Tím je tedy možno o odpovědnosti fyzické a právnické osoby hovořit, jako o odpovědnosti souběžné. Tyto odpovědnosti jsou na sobě nezávislé a nejedná se o spolupachatelství nebo jinou formu spolupráce. Na tomto principu byla založena i předchozí právní úprava.⁶⁹

4.1.2 Povinnost uložená právnické osobě

Dalším předpokladem odpovědnosti právnické osoby za přestupek je porušení povinnosti uložené právnické osobě zákonem. Povinnost uložená právnické osobě přitom může mít obecný nebo speciální, zvláštní, charakter. První z možností je porušení obecné povinnosti, tedy povinnosti, kterou ukládá právní předpis všem odpovědným subjektům, tedy i fyzickým či podnikajícím fyzickým osobám, a který lze jako přestupek sankcionovat. Tímto příkladem může být urážka na cti, rušení nočního klidu a jiné. Speciální či zvláštní povinnosti se potom vztahuje k právnické osobě, jakožto k osobě provozující zvláštní činnost a tato se týká předmětu činnosti právnické osoby. Tyto povinnosti lze chápat jako nezbytné pro provoz činnosti a zároveň ochranu veřejného zájmu.⁷⁰ Aby byla dodržovaná povinnost závazná pro právnickou osobu, musí být založena určitým způsobem. Nemůže se tedy jednat o svévolně založenou povinnost kýmkoliv. To vyplývá z obecné zásady „nullum crimen sine lege“ a povinnost tak musí být založena zákonem či na jeho základě.

4.1.3 Činnost právnické osoby, prospěch

Aby jednání fyzické osoby založilo odpovědnost právnické osoby, je nutné, aby fyzická osoba takto jednala při výkonu povinnosti právnické osoby, v přímé souvislosti s ní, nebo aby z takového jednání měla právnická osoba prospěch. Inspiraci k tomuto řešení můžeme najít i v zahraničních právních úpravách, například v Německu⁷¹. Důvody volby takovýchto vztahů právnické osoby k danému provinění jsou dva. První z nich je vyloučení excesů jednajících

⁶⁹ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 149 – 150.

⁷⁰ Tamtéž, s. 145- 146.

⁷¹ § 30 Gesetz über Ordnungswidrigkeiten in der Fassung v. 19. 2. 1987 (BGBl. I S. 602), zákon o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

osob, které by měly negativní dopad na právnickou osobu, druhým je potřebnost postihnout širší okruh jednání, ze kterých by právnická osoba mohla mít prospěch. Každopádně vztah právnické osoby k protiprávnímu jednání fyzické osoby bude záležet téměř vždy na konkrétní situaci a jejím posouzení.⁷² Z podstaty tyto fyzické osoby také fungují samy za sebe, tzn., že jsou samostatně odpovědné i jako osoby fyzické, a proto nelze mluvit o odpovědnosti právnické osoby za jednání příslušné fyzické osoby, které činí mimo své zaměstnání nebo které s právnickou osobou nemá žádnou spojitost.

Co ovšem s právnickou osobou jako celkem spojitost má, je provinění dílčí organizační složky či útvaru. Za toto bude odpovědná právnická osoba jako celek, nikoliv pouze provinivší se dílčí část.⁷³ To je samozřejmě spojeno se subjektivitou, tj. právní osobností právnické osoby, kterou má ona sama jako celek a nikoliv pouze organizační složka. Tato skutečnost vychází z občanského práva.⁷⁴

4.1.4 Přičitatelnost jednání ve specifických situacích

V § 20 odst. 4 se stanoví, že právní úprava ustanovení o odpovědnosti právnické osoby za přešůpek se použije i tehdy, jestliže k jednání přičitatelné právnické osobě došlo před jejím vznikem (podle písm. a)), jestliže soud poté, co došlo k jednání přičitatelné právnické osobě, rozhodl o neplatnosti právnické osoby (podle písm. b)) nebo jestliže právní jednání, které mělo založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, tzn. k jednání následně přičitatelnému právnické osobě jakožto příčina přešůpku, bylo neplatné nebo neúčinné (podle písm. c)). Zákonodárce se tak prostřednictvím ustanovení § 20 odst. 4 přešůpkového zákona snažil ošetřit některé potenciálně problémové situace.⁷⁵

Pro srovnání zde najdeme rozdíl mezi úpravou pro odpovědnost právnické osoby a pro odpovědnost fyzické podnikající osoby. Zatímco u odpovědnosti právnické osoby se užití všechny tři písmena § 20 odst. 4, u odpovědnosti podnikajících fyzických osob je to pouze písm. c). Vyjmutí písm. a) a b) § 20 odst. 4 z užití v rámci odpovědnosti podnikajících fyzických osob upravuje § 23 odst. 1 přešůpkového zákona.⁷⁶

Posun v právní úpravě lze vidět v § 20 odst. 4 písm. a), kdy předchozí právní úprava počítala s delikt ní odpovědností již vzniklých právnických osob, zatímco nová úprava počítá s delikt ní odpovědností již před tímto.⁷⁷ Toto je rovněž jeden z rozdílů mezi odpovědností

⁷² PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přešůpkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 146- 147.

⁷³ § 20 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich

⁷⁴ § 503 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁵ § 20 odst. 4 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich

⁷⁶ § 23 odst. 1 tamtéž

⁷⁷ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přešůpkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 139.

právnických osob a podnikajících fyzických osob. Zatímco u právnických osob lze odpovědnost připsat dotyčné právní osobě již z doby před vznikem, u podnikajících fyzických osob tomu tak není a přičítá se pouze jednání po vzniku.⁷⁸

Písmena b) a c) odst. 4 § 20 upravují situaci, kdy dojde k rozhodnutí o neplatnosti právní osoby či právní jednání za právní osobu je neplatné či neúčinné.⁷⁹ Zde se objevuje názor, zda by se daná úprava neměla vztahovat v případě písmena c) i na situaci, kdy je činěno zdánlivé, neboli nicotné právní jednání⁸⁰, což v tomto případě upraveno není.⁸¹

Zároveň se nabízí srovnání přestupkové a občanskoprávní úpravy odpovědnosti za jednání před vznikem právní osoby, neboť se v mnoha otázkách přestupkový zákon na občanské právo odvolává.

Pro tuto situaci § 127 občanského zákoníku, který situaci před vznikem upravuje v oblasti občanského práva, stanovuje, že v době mezi založením a vznikem lze jednat za právní osobu jejím jménem, ale samotná přičitatelnost tohoto jednání náleží tomu, kdo takto jednal. Právní osoba následně do 3 měsíců od vzniku může toto jednání převzít za své, z čehož pak vyplývá vázanost z tohoto jednání, jako by bylo učiněno touto právní osobou. Je zde tedy třeba aprobace tohoto jednání, aby vůbec bylo přičitatelné.⁸²

U přestupků, kde je tato problematika upravena v § 20 odst. 4 písm. a) přestupkového zákona, je odpovědnost za jednání i před vznikem založena bez dalšího.⁸³ Tedy jakékoliv jednání, které bude učiněno mezi založením a vznikem, lze připsat právní osobě a není zde nutné, aby předchozí, byť protiprávní, jednání osoba převzala za své.

Nabízí se samozřejmě otázka, proč přestupkový zákon takovouto rozdílnost obsahuje, když v jiných otázkách rozdíly nečiní. Důvodem, proč je zde takovýto rozdíl, je to, že by samozřejmě právní osoba takového jednání téměř vždy neaprobovala a tak by toto jednání zůstalo bez její odpovědnosti, což u soukromého práva bude z daného jednání dále odpovědná pouze jednáající osoba. V případě zvláštních podmínek, které má právní osoba uloženy, by toto v případě fyzické osoby, jednáající za tu právní osobu nebylo možné, neboť by nebyla subjektem takto odpovědným.

⁷⁸ § 23 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁷⁹ § 20 odst. 4 tamtéž

⁸⁰ § 551 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁸¹ GRYGAR, Tomáš. Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 12, s. 42.

⁸² § 127 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁸³ § 20 odst. 4 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Pro srovnání, v trestním právu je obdobná situace řešena stejně, jako je tomu v případě přestupkového práva. Právnícká osoba je tedy odpovědná za jednání před vznikem bez dalšího, přitom podmínky pro odpovědnost jsou v trestním právu totožné.⁸⁴

4.2 Varianty odpovědnosti

V době přípravy přestupkového zákona byly na výběr celkem tři varianty, jak odpovědnost právnické osoby za přestupek upravit. První z variant byla tzv. originární odpovědnost. Základem této možnosti je odpovědnost právnické osoby za jednání, které jí je adresováno a samotná odpovědnost se neodvozuje od povinnosti fyzické osoby, která měla stejnou povinnost. Tedy za porušení téže povinnosti, kterou má zároveň jak fyzická, tak právnická osoba, mohou být potrestány oba tyto subjekty. Tato možnost nevyžaduje zavinění, tedy subjektivní odpovědnost, nýbrž postačí samotný fakt, že povinnost byla porušena a právnická osoba tak odpovídá na základě objektivní povinnosti.⁸⁵

Druhá možnost pracovala s nutností subjektivního zavinění, kdy se od počátku presumovala subjektivní odpovědnost právnické osoby a právnická osoba se mohla vyvinit tím, že prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, aby porušení právní povinnosti zabránila. Třetí a poslední možnost pracovala taktéž se subjektivním zaviněním, kdy subjektivní zavinění jednajících fyzické osoby bylo přičitatelné právnické osobě, která za něj dále nesla odpovědnost.⁸⁶

V teorii převládá názor, že odpovědnost právnické osoby za přestupek podle příslušných ustanovení přestupkového zákona je kombinací první a třetí varianty. Na první variantě je založena objektivní odpovědnost právnické osoby a z třetí varianty vychází přičitatelnost jednání fyzické osoby právnické osobě, neboť jak přestupkový zákon, tak důvodová zpráva k němu používá slovo „přičitatelnost“.⁸⁷

4.3 Spolupachatelství

Institut spolupachatelství je v přestupkovém zákoně upraven stejně pro fyzické, fyzické podnikající i právnické osoby. Upraven je v § 11 odst. 2 přestupkového zákona. Aby mohlo ke spolupachatelství právnické osoby dojít, musí přestupek spáchat společným jednáním alespoň

⁸⁴ § 8 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ GRYGAR, Tomáš. Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 12, s. 42.

dvě osoby, z nichž jedna bude právnická. Tito spolupachatelé, ač přešupek spáchali společným jednáním, budou odpovídat, jakoby jej spáchali samostatně.⁸⁸

Při studiu zdrojů, vztahujících se k přešupkové odpovědnosti právnických osob, jsem se setkal se zajímavou situací, která by dle jistých hlasů mohla nastat. Ač se přímo nejedná čistě o odpovědnost právnických osob, dosti se jí dotýká, neboť ji může založit. Situace vychází z úpravy odst. 2 § 11 přešupkového zákona. Ten nevyžaduje, aby spolupachatel při spáchání přešupku fyzickou osobou podnikající či právnickou osobou vyžadoval úmysl spolupachatelů, tudíž část spolupachatelů může jednat nevědomě. Vše lze nejlépe uvést na příkladu. V případě, že vlastník lesa (fyzická osoba podnikající, či právnická osoba) objedná u odborného lesního hospodáře vyznačení a zajištění těžby a tento subjekt následně objedná těžbu (byť v rozporu se smlouvou) u třetí strany, která těžbu provede nezákonně, může být za celou situaci jako spolupachatel odpovědný právě i vlastník lesa, který se objektivně do celého případu zapojil svou objednávkou.⁸⁹

Zde je otázka, jak se k popsané situaci postaví správní orgán. I když je daná situace možná, osobně si nemyslím, že by k takovému postihu došlo. Ve fázi projednávání přešupku by v případě dostatečné obhajoby vlastníka lesa, dle mého názoru, měl správní orgán přihlédnout k důkazům a to především ke smlouvě mezi vlastníkem lesa a odborným lesním hospodářem. Na základě tohoto by vůbec nemuselo k uložení trestu vlastníkovi. Zde ovšem záleží na správním orgánu a nelze dopředu předvídat, jak se k danému problému správní orgán postaví a nemusí se v dané situaci pokaždé dva správní orgány shodnout a např. v Chebu vlastníkovi trest uloží a ve Vsetíně nikoliv. Tuto situaci by bylo vhodné ze strany zákonodárce řešit a nečekat, až jak se k věci postaví praxe, popř. soudy.

4.4 Zánik odpovědnosti právnické osoby za přešupek

Zánik odpovědnosti za přešupky není v přešupkovém právu ničím novým a znala jej i předchozí právní úprava. V přešupkovém zákoně je tento institut upravený v Dílu 1 Hlavy VI a celkem ve čtyřech paragrafech. Jednotlivé důvody zániku odpovědnosti za přešupek jsou upraveny v § 29 přešupkového zákona, společně pro všechny druhy odpovědností. Těmito důvody zániku odpovědnosti jsou: uplynutí promlčecí lhůty, smrt fyzické osoby, zánik právnické osoby bez právního zástupce a jako poslední pak vyhlášení amnestie.⁹⁰

⁸⁸ § 11 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich

⁸⁹ FLORA, Martin. *Nová úprava přešupků a jiných správních deliktů* [online]. SVOL - Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, 2017 [cit. 9. prosince 2017]. Dostupné na <www.svol.cz/data/seminare-2017/K-novemu-zakonu-o-prestupcich_Flora.pdf>.

⁹⁰ § 29 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich

Z pohledu odpovědnosti právnických osob obsahuje přestupkový zákon celkem tři možnosti, jak může zaniknout odpovědnost právnických osob za spáchaný přestupek. Těmito možnostmi jsou: promlčení, amnestie a zánik právnické osoby bez právního nástupce.⁹¹

V předchozí právní úpravě byly teoreticky možné pouze dvě možnosti zániku odpovědnosti právnické osoby za správní delikt. První z nich byl zánik právnické osoby, kdy nebylo koho dále stíhat, a dále pak promlčení. Promlčení ovšem nemělo přesné jednotné ohraničení a u každého správního deliktu upraveného zvláštním zákonem mohlo být jinak dlouhé.⁹² Samotná amnestie pak nebyla možná, a to z důvodu, že ji zákon o přestupcích⁹³, který se ovšem na správní delikty právnických osob nevztahoval, umožňoval pouze přestupků fyzických osob.

Jedním z nejčastějších druhů zániku odpovědnosti je promlčení. Založení tohoto druhu zániku odpovědnosti je v § 29 písm. a) přestupkového zákona a další otázky s tímto druhem spojené pak upravují § 30 až 32 přestupkového zákona. Účel právní úpravy zániku odpovědnosti za přestupek promlčením spočívá v tom, že je potřeba potrestat pachatele přestupku v době, kdy je věc ještě „čerstvá“ a je společenský zájem na potrestání pachatele, přičemž takové potrestání pachatele v rámci přestupkového řízení má smysl, který se odstupem času postupně vytrácí.⁹⁴

Obecná promlčecí lhůta je 1 rok ode dne následujícího po dni spáchaní přestupku. V případě, že je horní hranice sankce hrozící za přestupek alespoň 100 000,- Kč, činí promlčecí lhůta roky 3.⁹⁵ Tedy na délku promlčecí lhůty nemá vliv subjekt svým chováním či jiné okolnosti spáchaní přestupku, ale trest hrozící za přestupek samotný. Zároveň je tato vyšší hranice sankce spravedlivá, protože se nevztahuje pouze na právnické osoby. Příkladem je § 4 odst. 1 zákona č. 251/2016 Sb., kde je založena horní hranice pokuty 100 000,- Kč i pro fyzickou osobu za porušení povinnosti vyplývající z nařízení obce či kraje.⁹⁶

Podle důvodové zprávy⁹⁷ je výše zvolena s ohledem na závažnost přestupku. U takto vysoké pokuty je pravděpodobnější, že se jedná o závažnější provinění a ne o drobný a méně

⁹¹ § 29 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁹² BRANDOVÁ, Tereza. Správní delikty právnických osob. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova Praha. Fakulta právnická.

⁹³ § 20 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 65/2017 Sb. účinném ke dni 31. května 2017

⁹⁴ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 11-12.

⁹⁵ § 30 a 31 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁹⁶ § 4 odst. 1 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

⁹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

významný přestupek. Tím je dán i vyšší společenský zájem na tom, aby byla stanovena delší doba, po kterou je možné jej postihnout.⁹⁸

Samotná lhůta, ač se nazývá promlčecí, je ve skutečnosti prekluzivní. Důvod je sjednocení pojmosloví s trestním právem, kde se používá právě promlčecí doba, konkrétněji v § 34 a násl. zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.⁹⁹

V případě zániku právnické osoby bez nástupce, upraveném v § 29 písm. c) přestupkového zákona, je nutné podotknout, že vliv na odpovědnost nemá situace, kdy je právnická osoba v úpadku či v likvidaci. V obou případech bude dále odpovědna za přestupek tak, jako by se v této situaci nenacházela.¹⁰⁰ Samotnou možností zániku odpovědnosti je až zánik právnické osoby. Ten završuje celý proces rušení. Možností, jak společnost může zaniknout, je více. Mezi hlavní patří právní jednání samotné právnické osoby, uplynutí doby, na kterou byla právnická osoba založena, rozhodnutí orgánu veřejné moci, dosažení účelu, pro které byla právnická osoba založena či případně další důvody, které připouští zákon.¹⁰¹ V opačném případě, tedy když právnická osoba nástupce má, přechází odpovědnost za přestupek na něj, případně na ně, je-li nástupců více.¹⁰²

Důvodem tohoto řešení je pravděpodobně to, aby právnické osoby účelově nezanikaly v případě, že jim hrozí odpovědnost za přestupek či přestupky a výrazný správní trest. S ohledem na čas a náklady spojené se zánikem a následným vznikem nové právnické osoby se jako jediná situace, kdy by k tomuto mohlo docházet, jeví hrozba zákazu činnosti odpovědné právnické osoby a případný zájem toto obejít.

Případný správní trest a jeho výše uložený právnímu nástupci je předmětem uvažování věcně a místně příslušného správního orgánu podle přestupkového zákona a jedním z hledisek, které musí být zohledněno při této volbě, je i míra „zisku“ z přestupku a případně i činnost právního nástupce.¹⁰³

Na rozdíl od trestního práva nemůže odpovědnost zaniknout tzv. účinnou lítostí.¹⁰⁴ Přestupkové právo však institut zná taktéž, ale už pouze jako polehčující okolnost, která má vliv na druh a výši sankce.¹⁰⁵

⁹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 140.

¹⁰¹ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 272.

¹⁰² § 33 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

¹⁰³ § 37 písm. h) tamtéž

¹⁰⁴ § 11 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁵ § 39 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

4.5 Zproštění se odpovědnosti právnické osoby za přešupek

Vzhledem k objektivní odpovědnosti, která je vůči právnickým osobám uplatňována, nelze přihlížet k zavinění fyzické osoby, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě. Aby se z objektivní odpovědnosti právnické osoby nestala absolutní objektivní odpovědnost (tedy odpovědnost „bez hranic“), obsahuje § 21 odst. 1 přestupkového zákona tzv. liberační důvod, který umožňuje právnické osobě se zprostit odpovědnosti.¹⁰⁶

Ustanovení § 21 odst. 1 přestupkového zákona vyžaduje, aby právnická osoba vynaložila veškeré úsilí k zabránění porušení povinnosti. Liberační důvod podle § 21 odst. 1 přestupkového zákona je tak vymezen obecně, což znamená, že pachatel sám si může vybrat způsob, jaká opatření či prevenci zvolí, aby danou podmínku splnil. Zároveň se podle odst. 2 téhož paragrafu právnická osoba nemůže takto odpovědnosti zprostit, bude-li prokázáno, že z její strany byla zanedbána kontrola či jiná preventivní opatření, přičemž tato opatření je nutno vykonat před spácháním přešupku, nikoliv až po něm. Taktéž se nelze zbavit odpovědnosti odkazem na smluvní ujednání či porušení povinnosti smluvního partnera.¹⁰⁷ Zde bude nezbytné, aby tato obviněná právnická osoba vynaložila potřebnou součinnost se správním orgánem a navrhla či dodala důkazy, že vynaložila veškeré úsilí na zabránění spáchání přešupku. Na druhou stranu nebude nutné, aby správní orgán přihlížel pouze k návrhům právnické osoby, ale i z ostatního dokazování může dojít ke stejnému závěru.

4.6 Trest zveřejnění rozhodnutí

Přímým důsledkem vyvození odpovědnosti právnické osoby za přešupek je uložení správního trestu nebo ochranného opatření. Správních trestů známe celkem pět, a to napomenutí, pokutu, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo náhradní hodnoty a zveřejnění rozhodnutí o přešupku, a je samotné či otázky s nimi spojené upravuje celkem 16 paragrafů v Hlavě VII. přestupkového zákona. Ochranná opatření zná přestupkový zákon pouze dvě, a to omezující opatření a zabránění věci nebo náhradní hodnoty, a v Hlavě VII jim věnuje čtyři paragrafy.

Z pohledu odpovědnosti právnické osoby připadají v úvahu všechny druhy správních trestů i ochranných opatření. Jedná se tedy o napomenutí¹⁰⁸, pokutu¹⁰⁹, zákaz činnosti¹¹⁰,

¹⁰⁶ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich. Zákon o některých přešupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 176 - 177.

¹⁰⁷ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přešupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 152- 153.

¹⁰⁸ § 35 písm. a) a § 45 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich

¹⁰⁹ § 35 písm. b) a §46 tamtéž

¹¹⁰ § 35 písm. c) a §47 tamtéž

propadnutí věci nebo náhradní hodnoty¹¹¹ a zveřejnění rozhodnutí o přestupku¹¹². Z ochranných opatření se pak jedná o omezující opatření¹¹³ a zabránění věci nebo náhradní hodnoty¹¹⁴.

Hlavní novinkou, zaměřenou pouze na právnické osoby a fyzické osoby podnikající, je možnost uložení trestu zveřejnění rozhodnutí. Důvodem zavedení tohoto správního trestu do přestupkového zákona je preventivní účinek, který pro subjekty práva může tento trest mít, neboť cílí na jejich dobrou pověst, která je právnické osoby a podnikající fyzické osoby důležitá. Tento správní trest ovšem neporušuje ochranu dobré pověsti podle § 135 občanského zákoníku, neboť do ní zasahuje ze zákonného důvodu a zákonným způsobem.¹¹⁵

Podmínky uložení správního trestu zveřejnění rozhodnutí jsou následující: musí být trest uložen podnikající fyzické osobě či osobě právnické, uložit trest lze pouze v případě, kdy tak ukládá zákon a při ukládání tohoto správního trestu musí věcně a místně příslušný správní orgán dbát na to, aby zásah do soukromí pachatele byl přiměřený povaze a závažnosti přestupku. Tyto tři podmínky musí být při ukládání tohoto správního trestu naplněny společně.¹¹⁶

Taktéž zveřejnění rozhodnutí o přestupku má své podmínky. V první řadě může být rozhodnutí zveřejněno až po nabytí právní moci a zveřejnit lze pouze výrokovou část rozhodnutí. Výroková část rozhodnutí, kterým se ukládá tento správní trest, obsahuje lhůtu, během níž se rozhodnutí zveřejní. Tato lhůta nesmí být kratší než 2 měsíce a delší než 6 měsíců a počíná běžet dnem nabytí právní moci rozhodnutí. Toto se ovšem nedotýká celkové doby, kdy rozhodnutí bude zveřejněno, to záleží na věcně a místně příslušném správním orgánu.¹¹⁷

¹¹¹ § 35 písm. d), §48 a § 49 tamtéž

¹¹² § 35 písm. e) a §50 tamtéž

¹¹³ § 51 písm. a) a § 52 tamtéž

¹¹⁴ § 51 písm. b) a § 53 tamtéž

¹¹⁵ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 444 – 445.

¹¹⁶ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 228 – 229.

¹¹⁷ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 449 - 450.

5 Odpovědnost podnikající fyzické osoby za přestupek

Přestupkový zákon z roku 1990 přestupky podnikajících fyzických osob neupravoval. Důvod byl stejný jako u přestupků právnických osob, tedy dělení na přestupky a jiné správní delikty, kam delikty podnikajících fyzických osob spadaly. Vzhledem k potřebě obsáhnout nově i tyto delikty, přibyly v přestupkovém zákoně § 22 a § 23, které přestupky podnikajících fyzických osob upravují. Podnikající fyzická osoba je pachatelem přestupku, naplní-li znaky přestupku při jejím podnikání či v přímé souvislosti s ním a svým jednáním poruší právní povinnost, která je uložena podnikající fyzické osobě nebo fyzické osobě.¹¹⁸

Aby fyzická osoba mohla spáchat přestupek jako podnikající osoba, musí tedy být v jistém speciálním postavení, např. musí být podnikatelem disponujícím živnostenským oprávněním. Nelze ovšem říci, že by se jednalo o nějakou zvláštní kategorii osob. Tyto osoby jsou „obyčejnými“ fyzickými osobami, které získávají další povinnosti tím, že začnou podnikat. Povinnosti těchto fyzických osob spojené s podnikáním stanoví zvláštní zákony, které zároveň obsahují jednotlivé skutkové podstaty přestupků spočívající v porušení těchto povinností. Můžeme tedy říct, že podnikající osoby jsou odpovědné z tohoto postavení pouze v přímé souvislosti s jejich podnikáním.¹¹⁹

Podnikající fyzické osobě lze pro účely odpovědnosti přičíst i jednání jiných fyzických osob. Těmito osobami jsou zaměstnanci podnikající fyzické osoby, či jiné osoby v obdobném postavení, osoby vykonávající úkoly podnikající fyzické osoby, osoby, které podnikající fyzická osoba využívá při své činnosti a osoby, které za podnikající fyzickou osobu jednaly, jestliže jejich jednání podnikající fyzická osoba využila.¹²⁰

Co se týče dalších bodů odpovědnosti, odkazuje se § 23 přestupkového zákona na ustanovení vztahující se k právnické osobě. Lze tedy říci, že až na výjimky, tj. § 20 odst. 1, 2 a 4 písm. a) a b) přestupkového zákona, je odpovědnost podnikající fyzické osoby obdobná odpovědnosti právnické osoby.

Přestupkový zákon v § 23 pamatuje i na případnou snahu podnikajících fyzických osob vyhnout se odpovědnosti za přestupek tím, že své podnikání ukončí. V tomto případě je fyzická osoba i nadále odpovědná v rámci tohoto druhu odpovědnosti, byť již nadále není podnikající fyzickou osobou.¹²¹

¹¹⁸ § 22 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

¹¹⁹ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 183.

¹²⁰ § 22 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

¹²¹ § 23 tamtéž

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo porovnat a analyzovat změny v přestupkovém právu, které proběhly na úseku odpovědnosti, především pak odpovědnosti právnických osob, s účinností nového zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. V úvodní části práce jsem shrnul ústavní základy a historické souvislosti týkající se přestupků.

V rámci rozboru definice přestupku a její změny lze říci, že definice prošla velkou změnou, která je spojena se zavedením odpovědnosti právnických a podnikajících fyzických osob za přestupek. Základem změny je upuštění od podmínky spáchání přestupku jako takového na základě zavinění, tedy subjektivní stránky, ale obecně ke spáchání přestupku postačí objektivní odpovědnost. Jedinou kategorií, kde je i nadále vyžadováno zavinění, je odpovědnost fyzických osob.

Odpovědnost fyzických osob za přestupek se samotnou podstatou nezměnila. Nadále jsou nutné stejné podmínky jako dosud, aby ke spáchání přestupku došlo. Přibyly ovšem nové instituty, které svou podstatou vycházejí z trestního práva a byly dosud dovozovány, jako například skutkový a právní omyl, či nepřímý pachatel. V podstatě tak lze říci, že do zákona přibyly již známé instituty, které samy o sobě nejsou na úseku přestupků novinkou. Nelze ovšem říci, že by se jednalo pouze o jakousi kopii trestních předpisů. I samotný přestupkový zákon mnohé instituty upravuje rozdílně, jak je tomu v případě trestního práva, jako například u právní úpravy institutu organizátora, návodce a pomocníka. Celkově lze říci, že do samotného zákona přibyly instituty spolupachatelství, nepřímého pachatele, organizátora, návodce a pomocníka, odpovědnost zákonného zástupce a skutkových a právních omylů. Z podstaty samotné se ovšem odpovědnost fyzických osob nezměnila a základní otázky odpovědnosti, jako například věk či zavinění, zůstávají shodné s předchozí právní úpravou.

Podnikající fyzické osoby jsou spolu s právnickými osobami nově odpovědny za přestupky, nikoliv pouze za jiné správní delikty. To pro ně nese na jedné straně vyšší okruh skutkových podstat, které mohou naplnit, ovšem na druhé straně pro ně příznivější úpravu práv v rámci přestupkových řízení. Zde je další výhodou současné právní úpravy to, že na rozdíl od dosavadní úpravy jsou otázky odpovědnosti upraveny v jednotném zákoně a ne v jednotlivých zvláštních zákonech či případně dovozovány judikaturou. Obě odpovědnosti vycházejí z principu objektivní odpovědnosti a tím jsou si v mnohém podobné, kdy je u odpovědnosti podnikajících osob odkazováno na instituty odpovědnosti právnických osob. Úprava odpovědnosti právnických osob i podnikajících fyzických osob byla zvolena na

základě jednání fyzických osob, kdy pro spáchání přestupku je třeba, aby jednala fyzická osoba, jejíž jednání se následně připisuje buď podnikající fyzické osobě, nebo osobě právnické. Toto jednání následně může založit odpovědnosti jak jednající fyzické osobě, tak podnikající fyzické osobě nebo osobě právnické. Odpovědnosti jsou dále na sobě nezávislé a vzájemně se nevylučují. Nově lze rovněž uložit právnické či podnikající fyzické osobě trest zveřejnění rozhodnutí, který dosud nebyl znám ani u jiných správních deliktů. Rovněž lze například stíhat za přestupek i právního nástupce, což dříve možné nebylo. Jednotlivých změn na úseku odpovědnosti právnické či podnikající fyzické osoby je mnoho, společně přinášejí komplexnější úpravu a zjednodušují úpravu jejich odpovědnosti.

Tato práce je vypracována dle právního stavu, který je platný a účinný ke dni 1. listopadu 2017.

Bibliografie

Právní předpisy

Historická verze: zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, ve znění zákona č. 14/1957 Sb. účinném ke dni 1. dubna 1957

Historická verze: zákon č. 89/1950 Sb., trestní řád správní

Historická verze: zákon č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, ve znění zákona č. 20/1987 Sb. a zákona č. 87/1987 Sb. účinných ke dni 1. ledna 1988

Historická verze: vyhláška ministerstva vnitra č. 61/1961 Sb., o blokovém řízení, ve znění vyhlášky č. 89/1983 Sb. účinné ke dni 1. října 1983

Historická verze: zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 65/2017 Sb. účinném ke dni 31. května 2017

Aktuální znění: zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Aktuální znění: zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Aktuální znění: zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Aktuální znění: zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Aktuální znění: zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Aktuální znění: zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

Aktuální znění: zákon č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích

Aktuální znění: Gesetz über Ordnungswidrigkeiten in der Fassung v. 19. 2. 1987 (BGBl. I S. 602), zákon o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Internetové články

MLSNA, Petr. *Reforma přestupkového práva - základní východiska, cíle a očekávání* [online]. Právní prostor, 3. června 2016 [citováno 17. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/reforma-prestupkoveho-prava-zakladni-vychodiska-cile-a-ocekavani>>.

VILDOVÁ, Iveta, ERBSOVÁ, Hana. *Nové přestupkové zákony (aneb co nás čeká a nemine v okurkové sezóně)* [online]. Eprávo.cz, 31. března 2017 [citováno 18. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/nove-prestupkove-zakony-aneb-co-nas-ceka-a-nemine-v-okurkove-sezone-105644.html?mail>>.

Sněmovní tisk 555 VI. n. z. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [citováno 18. listopadu 2017]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=555>>.

FLORA, Martin. *Nová úprava přestupků a jiných správních deliktů* [online]. SVOL - Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, 2017. Dostupné na <www.svol.cz/data/seminare-2017/K-novemu-zakonu-o-prestupcich_Flora.pdf>.

Monografie

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 660 s.

JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1140 s.

JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 555 s.

HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena: *Zákon o přestupcích s komentářem a judikaturou*. 3. vydání. Praha: Leges, 2016. 576 s.

KOČÍ, Roman. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 272 s.

ČERVENÝ, Zdeněk a kol. *Přestupkové právo*. 16. vydání. Praha: Linde, 2009. 431 s.

BRÁZDA, Jan. *Základy odpovědnosti v přestupkovém zákoně. Praktická příručka*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 270 s.

JELÍNEK, Jiří a kol., *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011. 912 s.

JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 610 s.

PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 448 s.

Články

PRÁŠKOVÁ, Helena. Nový zákon o přestupcích a zvláštní část trestního práva správního. *Správní právo*, 2014, roč. 46, č. 1, s. 77-88.

GRYGAR, Tomáš. Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 12, s. 426 – 432.

Vědecké práce

PEŘINOVÁ, Eva. Přestupky a přestupkové řízení. Brno, 2012. Rigorózní práce. Masarykova univerzita Brno. Fakulta právnická.

BRANDOVÁ, Tereza. Správní delikty právnických osob. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova Praha. Fakulta právnická.

Abstrakt

Bakalářská práce na téma „Nová právní úprava na úseku přestupků“ je věnována analýze změn, které nastaly s platností a účinností zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Změny jsou následně porovnány s předchozí právní úpravou na úseku přestupků a případně i s jinými odvětvími práva, které s danou problematikou pracují či jí obdobně upravují. Práce je dělena na 5 kapitol, ty následně pak na podkapitoly. V úvodní kapitole jsou shrnuty historické a ústavní základy přestupků. Následující, druhá kapitola zpracovává samotnou definici přestupku s ohledem na změny oproti předchozí právní úpravě. Další kapitoly jsou věnovány odpovědnosti fyzických, právnických a podnikajících fyzických osob, kde největší důraz je dán na odpovědnost právnických osob. V jednotlivých kapitolách jsou změny zpracovány tematicky vždy s ohledem na druh odpovědnosti a řazeny dle obsahu zákona.

Abstract

The Bachelor thesis on the topic „New legislation in the section of offences“ is dedicated to the analysis of the changes that have occurred with the validity and effectiveness of the law No. 250/2016 Sb., on responsibility for offences and proceedings on them. The changes are then compared with the previous legislation in the section of offences and possibly with other branches of law that deal with such topic or govern it in a similar way. The thesis is divided into five main chapters, which are then split into minor ones. The introduction summarizes historical and constitutional basics of offences. The following second chapter concerns the definition of an offence with regards to the changes from the previous legislation. The succeeding chapters are dedicated to the responsibility of a natural entity, a legal entity, and entrepreneurial natural entities, while the main focus is on legal persons. Each chapter studies the developments thematically with regards to the kind of responsibility, in the order of the content of the law.

Klíčová slova

přestupky, právnické osoby, odpovědnost, správněprávní odpovědnost, odpovědnost právnických osob, správní právo, zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Key words

offence, legal entity, liability, administrative liability, the liability of legal entities, administrative law